Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 107. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 13-го ТРАВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 107. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 13, 1953. VOL. LXI.

ВІЛСОН ОБІЦЮЄ ВИСТАЧАЛЬНУ ОБОРОНУ

Вашингтон. — Секретар оборони Чардз Е. Вілсон, заявив перед комісією асигнування в Конгресі, що новий оборонний бюджет втримає оборонні сили на належній висоті і продовжуватиме їхню модернізацію, не зважаючи на зменшення витрат, обмеження людської сили і менші побори рекрутів. Як свідок в підкомісії асигнування Палати Репрезентантів, Вілсон виявив причини, з-за яких адміністрація минулого тижня обтяла $5,247,000,000 з прелімінарі нових витрат на оборону і $2,300,000,000 з поточних витрат, прийнятих ще за адміністрації Трумана, як рубрику в новім бюджеті, що починається з 1 липня. Вілсон сказав ще підкомісії, очолюваній республіканським конгресменом Річардом Б. Вігльсвортом, що департамент оборони й Крайова Рада Безпеки прийшли до заключення, що неможливе зрівноваження федерального бюджету упродовж найближчих двох років без шкоди для нації у військових справах. Він передбачає, що витрати і прибутки з податків можуть бути привернені „до відповідної рівноваги" впродовж найближчих двох або трьох років. Про новий бюджет секретар оборони сказав, що в ньому можна обтяти видатки на людську силу в збройних силах нації, зменшаючи ті сили з 3,500,000 людей до 3,356,000, тобто зменшуючи людську силу на 144,000 осіб. На підставі засади зменшеного побору рекрута Вілсон обіцює покликувати до збройних сил по 24,000 молоді місячно, отже майже половину пересічного побору, переведеного впродовж перших шість місяців поточного скарбового року. За те прийде відповідна дотація на озброєння 114 з'єднань, званих „крилами" в повітряних силах країни до кінця червня наступного року. Вілсон виявив, що Пентагон має $500,000,000 на поготові „для резервових засобів знаряддя". Ці фонди потрібні на втримання продукції в широкому маштабі.

Прохають Конгрес установити День Льояльности в Америці

Вашингтон.—Ветерани Чужинних Воєн звернулися до Конгресу за встановлення Дня Льояльности на 1 травня, щоб протидіяти щорічним комуністичним затіям в тому часі. Пенсіонований адмірал Леланд П. Ловет, директор публічних зв'язків в організації Ветеранів Чужинних Воєн, заявив перед правничою комісією Палати Репрезентантів, що таке рішення Конгресу стане позитивним кроком для зосереджування уваги населення в користь Злучених Держав, а проти комуністичних затій.

Сенатська правнича комісія одобрила біл з забороною примінювати прапор Об'єднаних Націй понад американським прапором за вимогом зібрань О. Н. Законопроєкт домагається заборони примінювати якийнебудь національний або міжнародний прапор навіть у рівній позиції з американським прапором, в якому небудь американському місці або на території. За непослух жде кара в'язниці до 6-ох місяців або грошева кара до $250.

Катастрофа фрахтовця на озері Супірйор

Агенція Юнайтед Прес сповіщає про катастрофу, що сталася на великому озері Супірйор, під час сильного вітру, який кинув на скелі фрахтовець (вантажний пароплав) „Генрі Стінбреннер". Пароплав відбував рейс від міста Дулут, Мін. до Клівленду; на ньому знаходилось тридцять одна особа залоги. Після удару о скелі, пароплав затонув, але йому на поміч поспішив інший пароплав, вирятувавши більшу частину залоги. Одночасно виловлено з розбурханих хвиль 10 трупів, а 7 осіб не вдалося віднайти. „Генрі Стрінбріннер" за свій довгий вік вже пережив кілька катастроф, — він горів, а в 1909 році затонув. Проте його виловлено наступного року і знову вжито для рейсів по великим озерам північної Америки.

Згинуло 17, потовчених є 220 людей в наслідок торнада

Вейко, у стейті Тексас. — Найменше 17 осіб згинуло у двох нещастях, які навістили два міста в цьому стейті, хоч вони положені далеко від себе. Десять людей згинули в Вейко, положенім у центральній частині стейту, а у віддалі 200 миль на захід, в околиці Сан Анджело вдарив торнадо окремо. З згаданих десять осіб у Вейко, вісім згинули під звалищами шістьповерхового мурованого дому, коли буревій заколихав ним наче листком під час найсильнішого удару. Звалища з цього дому падали на сусідні будинки. Кількість покалічених осіб в обидвох містах нараховують на сотні; а ратункова праця іде безупинну. Один шпиталь у Вейко завідомляє, що дав допомогу 150 потовченим особам, а в містечку Сан Анджело нараховано 70 поранених. Бюро погоди каже, що обидва бурєві трапилися цілком окремо, бо вітри йшли в інших напрямках. Вейко має 90,000 населення, Сан Анджело 55 тисяч. Це осередок найбільшої продукції бавовни в світі, як говорять самі жителі.

СЕНАТОРИ ПІДВИЩИЛИ СОБІ ПЛАТНЮ НА 10,000 РІЧНО

Вашингтон. — Сенатська правнича комісія на таємнім засіданні одноголосно одобрила біл, який має на меті піднести річну платню для сенаторів на $10,000, а теж дати значну підвишку для федеральних прокураторів. Члени комісії кажуть, що біл прийде під голосування в повнім Сенаті ще поточного року. Відповідний біл для підвишки платні членам Палати Репрезентантів буде зголошений незабаром. За узнанням сенатської комісії, сенатори Злучених Держав дістанимуть по $25,000 платні річно без жадних додатків на видатки. Теперішня платня сенаторів виносить $12,500 річно і $2,500 на видатки. Теперішня платня віцепрезидента, як президента Сенату, і платня спікера Палати, досягає до $40,000 річно. Ця платня не буде змінена за новим проєктом. Біл передбачує підвишку платні федеральним окружним суддям з $25,000 до $35,000, а президентові Верховного Суду з $25,000 до $40,000. Федеральні окружні прокуратори мають діставати найвище по $20,000 річно, а їх помічники по $15,000. Теперішня їхня платня виносить від $7,000 до 14,880. Підвишку платні для конгресменів виправдує комісія зростаючими витратами на життя в столиці й вдома.

ПРЕОСВ. ІВАН БУЧКО НАЙМЕНОВАНИЙ АРХИЄПИСКОПОМ

Нюаркський „Ди Адвокейт" з 9-го травня подав з Ватикану таке повідомлення агенства NC:

„Єпископ Іван Бучко, колишній Львівський єпископ-помічник і тепер Апостольський Візитатор для Українців візантійського обр'ядку з Західній Европі, був піднесений до гідности архиєпископа — повідомлено тут сьогодні. 62-літній Владика, який перебуває тепер в Римі, був найменований титулярним архиєпископом Лєвкадії. Раніше він був титулярним єпископом Каді".

БІЛА КНИГА ПРО РЕЛІГІЙНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ню Йорк. — Минулої неділі проголошено в українських греко-католицьких церквах появу „Білої Книжки про релігійне переслідування в Україні", яку в додатку до повищого заголовку, названо ще „Перші жертви комунізму". Книжка ця наспіла в обмеженій кількості примірників з Риму, де вона видана за апробатою церковної влади як „Аналекта (збірка) Чина Св. В. В." Як сказано на другій сторінці заголовної картки, „Біла Книга" була зладжена українськими католицькими священиками, що перебувають в Римі. Її переглянули, поправили й перевірили компетентні церковні власті і її видруковано під наглядом цих самих священиків. Примірники книжки, що наспіли до Америки, надруковані англійською мовою, як перекл. з італійського.

Передне слово написане Апостольським Візитатором Українців Католиків в Західній Европі, Преосв. Іваном Бучком. Дальше на 114 сторінках поміщений історичний вступ про „Християнство і католицизм в Україні (918-1917)", а головний зміст охоплює дві частині: 1. „Українці в контакті з комунізмом" і II. „Українська Католицька Церква і комунізм". Обидві частини охоплюють по чотири статті з подрібними описами знущань комуністів над українськими вірними у всіх єпархіях, включаючи й точні дані про підкарпатські єпархії. У „Додатку" на кінці поміщені документи, як енцикліки Святішого Отця, його телеграми та проповідь Преосв. Кир Івана. У тексті поміщені численні картини, як світлини мучеників-єпископів та картини катедр, включаючи й Софійський Собор в Києві, св. Юра у Львові й катедри св. Хрестителя в Пряшеві.

Обговорюють діяльність „Голосу Америки"

У Ню Йорку, в одному з будинків „Голосу Америки", відбувся перегляд діяльности цієї агенції. Переслухання відбувалося перед сенатською підкомісією закордонних справ і охопило свідчення кількох знавців цієї справи. Особливу вагу звернув виступ шефа штабу оцінки при „Голосі Америки" Лю Ловентала, який заявив, що передачі „Голосу" знаходять широкий відгук в країнах поза залізною завісою. За його відомостями, „майже постійно" слухають американських радіопередач до п'ятидесяти відсотків населення поза залізною завісою. У своїх твердженнях Ловентал покликався на повідомлення від найновіших втікачів з-під панування червоних, серед яких дехто не бажав, щоб його ім'я було виявлене. З допиту 100 втікачів з Польщі, Чехословаччини і Мадярщини виявилось, що до 95 відсотків з них слухали радіопересилання з Заходу. Дев'ять осіб, що виступили перед Сенатською підкомісією, майже одноголосно, признавали, що „Голос Америки" повинен бути відділений від державного департаменту в самостійну агенцію і що бюра цієї самостійної установи повинні б залишитись в Ню Йорку. Директор „Голосу Америки" Роберт Френсіс ствердив, що 70 радіопересилань „Голосу" призначені для країн під совєтською владою, при чому Кремль робить великі зусилля, щоб перешкодити своїм громадянам слухати ці передачі.

День збройних сил в Ню Йорку проклямований на суботу

Ню Йорк. — Тему „Сила для Миру" розвинув у своїй проклямації посадник міста Вінсент Імпелітері, проголошуючи на суботу 16 травня День Збройних Сил. Під час читання проклямації у понеділок перед ратушею були уставлені відділи морської піхоти, армії й повітряних сил. У проклямації сказав посадник, що військова сила нашої країни і наших альянтів та вільних країн світу, це теж справа здорової економії крім забезпеки. Разом це причиняється до витворення „миру й волі для всіх людей". Імпелітері взвав населення міста дати вислів свою почуванням супроти збройних сил, вивішуючи американські прапори з своїх вікон і домів, як теж прийти на оглядини параду, що буде йти П'ятою Авеню. Під час паради будуть показані нові роди зброї. У параді візьме участь 25,000 вояків.

Д. ГАЛИЧИН НА ПРИЙНЯТТІ В ЧЕСТЬ СЕН. ТЕФТА

В неділю 3-го травня відбулося у Вашингтоні окреме прийняття в честь сенатора Роберта Тефта, лідера республіканської більшости в Сенаті. Прийняття влаштував голова Грецького Відділу в Красовому Комітеті Республіканської Партії, Г. Папаніколес, запрошуючи до участи в ньому голов інших етнічних відділів в Республіканській партії, між ними теж голову Українського Відділу, п. Д. Галичина. На фото: (від ліва направо): Д. Галичин, господар прийняття Григорій Папаніколес, спікер Палати Репрезентантів Джозеф Мартін, сен. Тефт та голови інших етнічних республіканських відділів.

ЧЕРЧИЛ ПРОПОНУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ ГОЛОВ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ

Лондон. — Британський прем'єр сер Винстон Черчил, відкриваючи минулого понеділка в Палаті Громад дводенні дебати в закордонно-політичних справах, висловив своє переконання про те, що тепер „вже назрів час" на евентуальну зустріч та розмови між головами великодержав для чергової спроби вирівняти розбіжності між Сходом і Заходом і призвести до міжнародного відпруження. Черчил вважає, що коли б навіть пропонована ним конференція не дала жадних конкретних успіхів, то він не бачить причини, щоб такої конференції „боятися" і не спробувати її. Він вважає, що перемир'я в Кореї та мировий договір з Австрією „могли б призвести до полегшення на найближчих кілька років, що з черги можуть відкрити нові можливості для безпеки і добробуту всіх націй". Цим Черчил виявив, що остання „мирова офензива" Кремля зробила на нього серйозне враження. Все ж таки найбільше враження зробив на нього — згідно з його твердженням — внутрішній розвиток в Совєтському Союзі й тому він вважає, що було б жаль, коли б „щонебудь припинило спонтанну й здорову еволюцію", яка — по його думці — відбувається тепер внутрі Совєтського Союзу. Із тверджень Черчила виходить, що Британія вже від приходу до влади Малєнкова в Совєтському Союзі обмірковує можливості нового „зближення" між Сходом і Заходом. Все ж таки у міжнародні дипломатичні кола були заскочені обставиною, що Черчил видвигнув свої нові пропозиції без попереднього порозуміння з іншими союзниками. Інтересно, що цей виступ Черчила з помітним вдоволенням привітали не тільки члени консервативної, але й опозиційної Лейбуристської партії. Пропонуючи нове зближення між Сходом і Заходом, британський прем'єр натякнув, що приклад договору в Льокарно з 1925-го року може підказати формулу для задоволення совєтських вимог безпеки й західніх потреб та бажань миру й волі. В Льокарно, як відомо, Британія гарантувала свою допомогу Німеччині, якщоб на неї напала Франція, й навпаки, Франції, якщоб на неї напала Німеччина. Черчил вважає, що подібна гарантія могла б „відіграти свою ролю" й тепер у відносинах між Німеччиною і Совєтами, хоч він не висловився виразно, хто мав би ті гарантії дати. Він в дальшому заявив, що „теперішньою політикою британського уряду є всіми засобами в його силі оминати такі слова й діла, що могли б припинити корисну реакцію, яка могла б наступити й привітати кожну познаку поліпшення взаємин з Росією". Свої розбіжності думок зі становищем президента Айзенгавера прем'єр Черчил виявив твердженням, що він є проти пропонованих Америкою подробиць для розв'язки всіх світових проблем одним всеобіймаючим договором. Пропонована Черчилем зустріч голов великодержав повинна б відбутися, по його думці, в обставинах „неформальности й приватности" та обмежена до найменшої кількости осіб і держав. З інших справ прем'єр Черчил заторкнув і підкреслив британську рішучість щодо Суецу, заперечив здогадки про можливість заміни Ідена на пості міністра закордонних справ і порушив низку інших проблем британської закордонної політики.

АМЕРИКА СТАВИТЬСЯ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМИ ДО ПРОПОЗИЦІЙ ЧЕРЧИЛА

Вашингтон. — Пропозиції британського прем'єра Винстона Черчила щодо нової конференції голов великих держав викликали тільки холодний відгомін у Вашингтоні, хоч на цю тему ще не було офіційних коментарів. Із загальних завваг можна виносити, що уряд З'єдинених Держав тепер більше заінтересований практичними конференціями нижчих представників поодиноких країн, зокрема конференцією в справі перемир'я в Кореї та знову скликаною конференцією в справі мирового договору з Австрією й тому у Вашингтоні не тільки не погоджуються з думкою Черчила, що „вже назрів час" для зустрічі голов великодержав, але навпаки, вважають, що теперішній час є дуже невідповідний на це. Твердження прем'єра Черчила негайно передано до відома президентові Айзенгаверові, але не виявлено, як він на це зареагував і теж повідомлено, щоб не сподіватись з Білого Дому негайних коментарів на цю тему. Теж в Конгресі не було охочих до коментарів в цій справі. Сенатор Тефт коротко заявив, що „все залежить" від президента Айзенгавера. Все ж таки з поінформованих американських колах вважають, що пропонована Черчилем зустріч голов держав утруднена вже й тою обставиною, що сьогодні ще властиво невідомо, хто є справжнім головою Совєтського Союзу: Малєнков, Берія чи Молотов? Крім того, хто мав би говорити в імені такої великої держави, як Китай, комуністичного режиму, якого не визнає Америка та багато інших вільних країн? Подібних проблем є більше й тому загальна думка у Вашингтоні схиляється до того, щоб з конференцією голов держав зачекати аж до вияснення ситуації та до конкретного висліду з теперішніх конференцій на нижчому рівні.

Франція „розглядає" пропозиції Черчила

Париж. — Подібно, як у Вашингтоні, теж в столиці Франції не було безпосередніх урядових коментарів на тему пропозицій Черчила щодо нової зустрічі голови великодержав. У французьких урядових колах „студіюють" ці пропозиції й звертають увагу головно на розбіжності між пропозиціями Черчила й президента Айзенгавера. — Президент Айзенгавер в своїх останніх виступах на ці теми підкреслив, що Америка готова зробити все для справи миру, але вона вимагає, щоб свої, виявлені словами мирові інтенції потвердив совєтський уряд теж відповідними ділами. Черчил, натомість, пропонує великодержавну конференцію негайно, без фактичних доказів совєтської доброї волі.

ЧЕРВОНІ В КОРЕЇ ІГНОРУЮТЬ АЛЬЯНТСЬКІ ЗАПИТИ ЩОДО ПОЛОНЕНИХ

Токіо. — Голова альянтської делегації на переговорах в Панмунджоні в справі перемир'я в Кореї, ген. Вільям К. Гаррісон, обвинувачував вчора комуністів, що вони ігнорують альянтські вимоги дальших вияснень щодо комуністичного пляну відносно долі тих полонених, які відмовляються від репатріяції. Комуністи погодилися на альянтський принцип тільки добровільної репатріяції, погоджуючись рівночасно, щоб ті полонені, які відмовляються від репатріяції, залишились на території Кореї. Згідно з комуністичним пляном, опіку над тими полоненими мала б перебрати невтральна комісія, зложена з представників Швеції, Швайцарії, Польщі, Чехословаччини і Індії. Комуністи теж домагаються, щоб країни, до яких належать ці полонені, мали право впродовж чотирьох місяців після перемир'я висилати до тих полонених своїх представників, які переконували б і намовляли їх до повороту. — Дальшу долю тих полонених, які все ж таки відмовляться від репатріяції, мала б вирішити політична конференція, яка відбудеться впродовж кількох місяців після підписання перемир'я. Альянтське командування домагалось вияснення, що мало б статися з полоненими, коли б ця конференція не вирішила їхньої долі. Комуністи збули цей альянтський запит самим тільки твердженням, що така проблема, себто невирішення справи залишення полонених політичною конференцією, не існує й тому вони не думають нею займатися. Альянти обстоюють своє домагання ясної й конкретної комуністичної відповіді в тій справі й на цьому переговори відложено до чергового дня.

Каган уступив з свого становища в Бонні

Вашингтон. — Теодор Каган, що був заступником директора відділу прилюдних справ при уряді високого комісара ЗДА в Німеччині, уступив з свого становища і державний департамент це уступлення прийняв. Причиною відмови були гострі атаки на особу Кагана з боку слідчої підкомісії сенатора Дж. МекКарті. Підкомісія приписувала Каганові прокомуністичні вияви у його діяльності, проти чого обвинувачений гостро запротестував на переслуханні, що відбулося минулого тижня. Каган працює в Европі від 1945 року, бувши спочатку керівником публікацій для американських відділів в Австрії, а від 1950 року перейшов до Бонну де він посередньо був відповідальний за американські публікації і радіопересилання в Німеччині.

Коронаційні публікації в Америці

Ню Йорк. — З нагоди коронації англійської королеви Єлисавети II, що має відбутися в Лондоні 2 червня, появилися в нюйорських газетних кіосках книжки з програмою і різними картинами. Деякі журнали й щоденники з різних місцевостей, що їх можна дістати в Ню Йорку, містять спеціяльні додатки до своїх видань, а в них повно вісток про нову коронацію й споминів про колишні коронаційні свята британських королів і королев. Очевидно, що в таких виданнях повно картин і світлин королівської британської династії, як теж і історичних картин британської імперії. Все те вказує на дуже тісні зв'язки Америки з Великобританією і на спільність інтересів англо-саксонського населення Злучених Держав.

МЕХІКАНСЬКІ СЕЗОНОВІ РОБІТНИКИ ПРИЇЗДЯТЬ ДО ЗДА

Мехіко Місто. — Як і попередніх років, цього року помічається посилений приплив до ЗДА нелегальних робітників, які таємно переходять границю й зголошуються до праці в південно-західніх стейтах. Одночасно тисячі мехіканців звертаються за дозволом офіційно приїхати на працю до ЗДА.

Рада Европи домагається ближчої співпраці з державами Пляну Шумана

Штрасбург, Франція. — Доповідь Асамблеї Ради Европи, в якій засідають представники 15 держав, ухвалила більшістю 76 до 7, при 18 голосах здержаних, резолюцію, в якій домагається, щоб ті 6 держав, які належать до Пляну Шумана, предложили проєкт порозуміння в справі ближчої співпраці тих шістьох держав із державами-членами Ради Европи. Резолюція домагається приспішеної акції в цій справі. Англійські представники, а також німецькі і французькі соціялісти були за тим, щоб не брати на себе жадних зобов'язань в цій справі. Більшість представників скандинавських держав і деякі англійці підтримували цю резолюцію. Вступна резолюція підкреслює, що тісніше об'єднана Европа стає наказом і політичною конечністю також на господарському та оборонному полі навіть тоді, якби зменшилося політичне напруження в світі.

Чергова перемога Моссадека над шахом

Тегеран, Іран. — Прем'єр Моссадек здобув нову перемогу в спорі над іранським шахом. Шах оголосив декрет, — яким зрікається своїх земельних маєтків, які дістав від свого батька, в користь держави, це значить уряду. Дохід з тих латифундій буде йти на добродійні установи, але цю допомогу розділюватиме не шахів міністер двору, тільки сам уряд. Шах виварендував на 99 років землю селянам, а гроші призначив на добродійні цілі. Тепер цими фондами заряджуватиме уряд прем'єра Моссадека.

ДОЛЛЕС ПІДТРИМУЄ АНГЛІЮ ЩОДО ЄГИПТУ

Каїро. — Секретар стейту Джан Фостер Доллес почав свою 20-ти денну поїздку по Середньому Сході від розмов із провідними політиками Єгипту — прем'єром Нагібом та міністром Фавзі. В заявах після першої розмови стверджують, що ЗДА підтримує Англію в справі евакуації англійських військ із зони Суецького каналу. Заява єгипетських представників стверджує, що першого дня говорили про загальну політичну ситуацію. Прем'єр Нагіб відповів на питання, чи ЗДА будуть посередником у спорі між Єгиптом і Англією, що цієї проблеми ще не заторкували, але Єгипет стоїть на становищі, щоб ЗДА не були посередником, бо Єгипет не „хотів би мати двох ворогів замість одного". Секретар стейту Доллес заявив, що президент Айзенгавер стоїть на становищі, щоб англійські війська ступнево залишали зону Суецького каналу, щоб можна було підготовити її оборону до того часу, коли б почалися ворожі воєнні дії. ЗДА признають повну суверенність Єгипту над Суезом, але вони вважають Суез важливим для інтересів всього вільного світу. Ця заява Доллеса збігається з англійським становищем. Доллес назвав прем'єра Нагіба „одним із найвизначніших провідників вільного світу". — Дальші розмови продовжуватимуться 12 травня. Єгипет домагається негайної і безумовної евакуації англійських військ з Єгипту. Єгипетська преса розчарована вислідом розмов в першому дні переговорів. На початку розмов Доллес вручив прем'єрові Нагібові листа від президента Айзенгавера і 32 калібровий револьвер із срібним написом на ньому: „Генералові Нагібові від його приятеля Двайта Д. Айзенгавера".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною.		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РОЗУМНА ПЕРЕСТОРОГА

Американські вояки, що вернули з Кореї як бувші воєнні полонені, спричинили велику радість, але одночасно дали притоку до дуже нефортунної публічної дискусії на тему їхніх політичних переконань, а навіть і льояльности до своєї країни та свого народу. З того, як на цю дискусію зареаґували самі бувші полонені, можна сказати, що було б куди краще, коли б її взагалі не було.

Мова про те, що декого з тих молодих хлопців посуджують, що вони, будучи в полоні заломлювались і давали себе вживати комуністичним комісарам для протиамериканської акції й похвал комуністичному режимові. Дехто з тих полонених навіть прибувши на рідну і вільну землю зарахував себе до комуністів, чи до їх симпатиків. Вправді група таких осіб дуже мала, але вона існує. Це навіть збентежило верхи армії. Але подаючи це до загального відома, вони одночасно ствердили, що це треба приписати тим жахливим обставинам, серед яких доводилось жити американським полоненим під комуністами. Та найгірше сталось тоді, як ці особи поставлено по їхньому повороті на різні публічні допити, про що широко розписалась преса. Фотографії їх поміщено в різних газетах, їх показувано в кіно. Все це, як пише лікар Говард А. Роск, було дуже нещасливою поведінкою з людьми, які перейшли недавно чисте пекло й фізично хворі та духово незрівноважені. Особливо гостро критикує він „пресову конференцію" з тими людьми.

Д-р Роск не погоджується з військовою верхівкою, яка думає, що хлопці, які повернули з комуністичного полону є „нормальні" та що добрі харчі скоро їх вилікують з різних ілюзій, яких вони набрались в комуністичних таборах полонених. Добрий харч, лікарська опіка та сердечне окруження є необхідні для лікування тих хлопців, але це ще не все, щоб позбутись того страху, серед якого вони жили за ввесь час полону. Стверджуючи, що хлопці жили в комуністичних таборах у постійнім емоціональнім напруженні, треба знати, що кожна людина може фізично знести такий стан тільки до певної границі. Хоч ця границя не є для всіх однакова, то так є, що кожна людина, заломиться, якщо напруження перейде цю границю. Нормально на страх реаґуємо в такий спосіб, що оборонясмо себе, або втікаємо, але в комуністичних таборах був тільки один вихід — сидіти і терпіти день за днем, місяць за місяцем і рік за роком серед постійного напруження і страху та в голоді й холоді. В таких обставинах, пише Роск, може заломитись навіть і найсильніша особистість. Тому, коли когось перетягнуть тоді на комунізм, то це нічого іншого, а тільки вияв перевтоми і хвороби. Щоб рятувати життя, інстинкт самозбереження може тоді заставити навіть і сильну індивідуальність підписати „зізнання". Інші, психічно слабші, можуть це зробити під самим натиском, якщо він сильний і постійний, як це практикується у большевиків. Тому теж щойно тоді, як ці люди прийдуть дещо до себе і довше житимуть на свободі, можна буде видавати про них справедливий осуд. До того часу, пише Роск, краще усім нам стримувати наші власні емоції, й не робити передчасних заключень щодо бувших альянтських полонених під комуністичними режимами. Іншими словами, не судім на волі людей, що діяли під примусом, в таких надзвичайних обставинах і під таким сильним тиском, коли вони фізично й духово заломлювались тільки тому, що вже не було в них сили опору.

Нам здається, що завваги цього лікаря і психіятра дуже на часі й відносяться не тільки до тих вояків, що були в комуністичному полоні, але до певної міри до всіх ти, що жили і діяли під комуністичним терором. А що той терор був найсильніший в Україні й вдаряв найбільш боляче в українських діячів, в тому і в багатьох комуністів, то тим більше треба бути нам осторожними, коли беремося про подібні речі писати та видавати остаточні осуди.

НЕРОЗГАДАНИЙ ХВИЛЬОВИЙ

13 травня минає двадцять років від дня, коли самогубством скінчив своє життя „м'ятежний" письменник Микола Хвильовий. Центральна постать духового життя підсовєтської України, Хвильовий увійшов в історію нашої літератури, як талановитий письменник, а в історію нашої самосвідомости, як темпераментний публіцист, що виразно навчав вишукувати власні шляхи, які не ведуть до Москви, лише — на Захід.

Тому він був близький групі неоклясиків, що прямування свої скеровували на Захід і тому теж боронив його в своїх писаннях такий великий европеєць, як Микола Зеров.

Особливо ж близький був Хвильовий молоді, що наросла під час незрозумілої ще для багатьох з неї боротьби за державність і яка усвідомилась стихійно під час недовгої доби т. зв. українізації, як дивно називався час, коли росіяни дозволили були в Україні навчатись і говорити по-українському.

Повний внутрішнього тремтіння, запал письменника Хвильового, свою романтичність досконало відповідав буйній хвилі пробудженої свідомости молоді, яка десятками тисяч заповнивши високі школи, з найбільшим запалом слідкувала за тогочасним літературним процесом.

Свідома молодь відчувала, що боротьба, програна на полях боїв, продовжується на полі літератури і тому кожна нова новеля, кожний прилюдний виступ найталовитніших вояків словом — Зерова і Хвильового, притягали сотки молоді.

На боротьбу з небезпекою українського націоналізму в літературі, Москва мобілізує примітивну, безкритичну літературствуючу масу, яка почала атаку на Ваплітє і неоклясиків. Це була оборона приземности, аґітки, зрозумілости, — речей, що вилились в СССР, як обов'язальний соціялістичний реалізм.

Казьонний реалізм, при поліційній допомозі, переміг. Носіїв европейського духа знищено. Ще найдовше тримався Хвильовий, але і він, під час великого голодного вимирання України, закінчив пострілом з пістоля.

Про тумани у яких бреде наша батьківщина, про те що темна вона і нерозгадана, писав Хвильовий. Такі ж нерозгадані й темні лишилися часто ще й сьогодні постаті нашого тогочасного літературного відродження. І чи не найзагадковіша серед них — постать самого Хвильового.

Уже сам кіново-миготливий життєпис його, з переходом від лав українського війська до червоних, з швидкою кар'єрою в партії і літературі, викликав підозріння. Щобільше, відважний тон його писань і одночасно перебування на волі, — явище нечуване у роках, коли Москва приспішено винищувала все, що наросло здорового в Україні.

З приводу двадцятиріччя смерти, у нашій пресі напевно з'являться найпротилежніші оцінки Хвильового. Показна остання дискусія на засіданні УВАН в Ню Йорку, де одні його вихваляли а одні називали зрадником і агентом окупаційної влади. „Свобода" має вже кілька статтей, що в них оцінювання Хвильового хитається між злочинцем і героєм.

Редакція вважає, що тепер ще передчасно оцінювати Хвильового, як людину. Доки не розкриті таємні архіви МВД, не можемо з певністю твердити, що писання Хвильового були на замовлення Кремлю для виявлення бунтарних українців. А якщо навіть так і було, то спосіб „виловлювання" на гачок Хвильового виявився Москві шкідливий. Сила переконання і сила таланту, що промінюють з творів Хвильового, пережили самого автора, пережили трагедії і бурі й увійшли, як міцний здобуток нашої національної літератури 20 сторіччя.

Небезпечний виявився Хвильовий Москві і закордоном. Надто знана постать був він, щоб смерть його пройшла непомітна. Можна твердити, що увесь страшний голод не знайшов такого відгуку, як один постріл Хвильового. Це, що один з найвизначніших комуністів України пускає в себе кулю, це що його самогубство не відірване явище, а співпало з самогубствами низки інших колишніх ідейних комуністів, змусило застановитися навіть найщиріших прихильників Москви, — також в Америці, — над питанням: „Чи дійсно, все гаразд за колючими дротами неперехідних кордонів совєтської України?"

Значення його творів зростатиме в майбутньому. Бо хто зможе промовити палкіше і переконливіше до поколінь, вирослих у запомороченні комунізму, як не письменник, що прокладавши колись шлях Кремлеві, пізніш почав кликати звернути з цього шляху духової площинности „задріпанки-Москви" в „країну чудес", — до Заходу.

Влучне розкриття дійсного обличчя Москви найбільша заслуга Хвильового і правдивість його тверджень сьогодні така ж безсумнівна, як і в 1933 році, коли постріл закріпив цю правдивість.

І тому, згадуючи сумну річницю смерти письменника, маємо перед очима вічність його творів і сподіваємося, що пізніші досліди не підтвердять страшних закидів Хвильовому — людині.

Вол. Дорошенко

МОЇМ „ОПОНЕНТАМ"

Моя стаття „Здобуваймо собі союзників" викликала відгук аж із трьох сторін і то найпротилежніших. Недарма кажуть, що крайності сходяться, а тут зійшлися гетьманці з соціялістами й комуністами та всі гуртом на мене.

Я, звичайно, не побиваюся, щоб мої противники мені приплескували, але міг сподіватися, що бодай не ломитимуться в відчинені ворота. Але вони причепилися до одного мого вислову й давай виказувати одні свій патріотизм, другі плачуть, що я їх ніби-то лаю, а треті, що їх схарактеризував Шевченко як: „раби, підніжки грязь „Москви", відхають до матушки Москви й лають вільні ЗДА, що їх славив наш безсмертний Тарас.

Хто ж це вони?

Насамперед непідписаний автор статтейки „Голос українського хаосу" в ч. 7 торонтської Нашої Держави", далі якийсь С. Пронівський, у ч. 3 микитошаповалівському „Українському Громадському Голосі", що виходить циклостилево в Ню Йорку, а нарешті криптонім А. Ф. в ч. 88 Кремлепослушних „Українських Щоденних Вістей".

Мушу звернути увагу своїх опонентів, що я говорю не на адресу України, яко такої й її діячів, а на адресу виключно тих еміґрантських демагогів, що здобувають собі славу й послух у перечуленого патріотично, але не критичного юнацтва на еміґрації. Говорити до тих, що живуть, стогнуть і в міру сил своїх борються на Україні, я й не думав, бо зовсім не маю надії, щоб моє слово дійшло до них. Та й не маю права давати їм ради й їх поучувати, але можу й хочу говорити з усіми тими українськими людьми, що опинилися по цей бік залізної заслони. Бож ми всі, що живемо у вільному світі, є свого роду амбасадорами України, мусимо працювати для її визволення, але не гратися в порожні слова, а робити щось реальне. А що ж ми можемо тут робити для України? Звідси, на жаль, не можемо піддержувати „власні сили" її ні борцями, ні зброєю. Але можемо організувати інакшу поміч, поки прийде слушний час фізичної розправи з червоним московським наїздником, в якій зможе взяти участь патріотична частина закордонного українства. Поза участю наших юнаків у війську Об'єднаних Націй, що бореться на Кореї проти червоного агресора, який є й нашим ворогом ч. 1, мусимо й ми — цивілі — здобувати прихильників для української справи в цьому вільному світі. А для цього не лишати ні одної нагоди для ознайомлення вільного світу з українською проблемою. Скрізь і на кожному кроці мусимо це робити. Мусимо готуватися на той слушний час, коли прийде зудар вільного Заходу з комуністичною Москвою. Бо хоч би ми на Україні й найміцніше стояли на своїх ногах, то не підлягає ніякому сумніву, що піддержка з-зовні ніколи нам не пошкодить, а тільки може допомогти. І коли по розгромі червоної Москви, перед переможцями стане на порядок дня питання, що робити з територією, яку тримав під своїм чоботом розбитий ворог, нам зовсім не може бути байдужим становище їх у цій справі. Чи шановні прихильники орієнтації „на власні сили", гадають, що ми могтимемо воювати з цілим світом, коли покищо не можемо побороти й одного того, що нас від того світу відгородив? Я вважаю, що коли вони направду так думають, то глибоко помиляються. А ще гірше, як це робиться тільки ради красного слова, ради пустої похвальби. І саме проти такої пустопорожньої фрази я й виступаю, вважаючи її шкідливою, — за її барабанною формою, криється власне квієтизм, бо в результаті така патріотична балаканина замість зміцнити наші сили, нас демобілізує. От що я мав на думці, поборюючи ура-націоналістичну демагогію невідповідальних ватажків на скитальщині. Як бачите, це зовсім не противиться справжній орієнтації на власні сили. „На Бога надійся, а сам не плошай", каже приповідка. Це самозрозуміла істина. Воююча Україна це гаразд знає, а проте, що ми чуємо з краю? — Саме зазив до об'єднання наших сил та приєднання Україні союзників. Де ж тут „Голос українського хаосу", як зве джентлмен „Нашої Держави" мою критичну наставу до еміґрантських крикунів, що хотять закидати ворога шапками? Я зовсім не заперечував і не заперечую потреби власної сили. Це основа, без якої ми й союзників не найдемо. І даремне покликування на мого приятеля Вячеслава Липинського. Покійний добре знав ціну подібних метод, що їх уживає мій антогоніст. Пригадайте слова його про Митьку Щолкопьорова. А Шолкопьоров із „Нашої Держави" посувається ще й до звичайної інсинуації, вважаючи мою статтю за свого роду підготовку до КЦАБ-у. А щоб зробити мою особу ще одіознішою в очах своєї братії, закидає мені приналежність до „групи соціялістів". Відома ж бо річ, що соціялісти це виродки роду людського, від них же йде всяка погань! Отже натаврувати тебе цією кличкою значить в очах цих „критиків" відібрати твоїм словам усяку рацію. Але забув сердешний, що чимало пізніших гетьманців були замолоду соціялістами, як от хоча б другий мій покійний приятель Дмитро Дорошенко. Тільки можу додати, що Дмитро Іванович зовсім не був прихильником того способу і роду полеміки. Здавалося б прихильники аристократичного режиму повинні б мати сальонові манери... Але лишім анонім з „Нашої Держави", а перейдімо до його соціялістичного союзника. Товариш С. Пронінський, заявивши в своїй статтейці „Шкідливі ради", що погоджується з моїми добрими думками, виступає на боротьбу з моїми „злими радами". І тут відразу накидається на моє нібито заперечення орієнтації на власні сили. Не буду вияснювати тов. Пронівському моєї позиції, бо вже про неї згадав вище. Але не можу поминути другого його закиду, що я нібито „нападаю на українських соціялістів і зокрема на українську партію Соціялістів Революціонерів за їх орієнтації на власні сили українського народу". Можу запевнити шан. автора, що все це йому приверзлося. Нічого подібного! В даному випадку я зовсім не мав на увазі соціялістів.

А коли й робив їм який закид, то зовсім інакший, а саме, що вони мало працюють для вияснення української проблеми й оборони українських постулятів серед европейських та американських соціялістичних і робітничих партій, де дуже сильні впливи ворожих нам російських і жидівських соціялдемократів-меншовиків. От і все! Коли ж хто нападає на українських соціялістів, то власне сам тов. Пронівський. Він закидає своїм же партайманам орієнтації з одного боку на Москву, з другого на Варшаву й Антанту. А що найдивніше для співробітника органу, який вихваляє Шаповала й Винниченка, що він виразно схиляється на бік прихильників „трудової демократії й радянської форми влади", проти яких виступали укр. соціялдемократи й соціялісти - р е в о люціонери прихильники парляментаризму, власне Винниченко й Шаповал.

Розпинаючися за орієнтації на власні сили, тов. Пронівський робить цілу екскурсію в історію України — новішу й давнішу — й при цьому здорово дістається на оріхи батькові Богданові. Мовляв, погубив Україну своїми орієнтаціями. От якби на місці Хмельницького був гетьманом Микита Шаповал, або й сам тов. Пронівський, то ми б панували в Києві, а не видавали б „Українського Громадського Слова". Дивно, що прихильник „трудової" демократії й радянської форми влади опинився в капіталістичній Америці, а не показав у 1918-19 рр. славному Богданові, як то треба будувати державу. Наївність історіософії нашого бруклінського радянця просто роззброююча! Аж не хочеться вірити, що можна заховати в такому чистому вигляді есерівську ідеологію в її провінційній формі й донести по стількох роках неушкодженою із якихсь Кобеляк до світового Вавилону. От тов. А. Ф. із „Щоденних" радянець іншого, модернішого стилю. Він не меле ніякої „отсебятіни", а пише те, що велять його хлібодавці. Тому не дискутує й не переконує, хоч би й якими заялозеними й витертими арґументами, а просто, користаючи з нагоди, виливає цілу бочку помий на мене, „Свободу" й УКК. Даремно шукати якоїсь логіки в його писанині. Виконуючи свою службу, просто мішає горох із капустою. „Ага, шукаєте союзників, — значить ваша справа стоїть кепсько". „Ага, Американський Комітет дає вам лише миску сочевиці"... „Ага, навіть прогнані народом Польщі й прогнані з Росії білоґвардійці не визнають вас за рівних собі, за союзників". Здається, повинен би тішитися з наших „неуспіхів і невдач", а тим часом... І так далі і так далі, в цьому самому дусі. Але в його насмішках чується занепокоєння. Як-ні-як сучі українські реакціонери й к о н т р революціонери діють, метушаться, роблять якісь заходи, щоб вирвати, як каже автор, „возсднану й незалежну державу українського народу" з-під кривавої тиранії його господарів, які довели квітучу колись Україну до н е б у в а лого в и ч е р пання, штучного голоду, жорстоких тортур по в'язницях і концентраках, занепаду культури і т. д. І тов. А. Ф. так настрашився діяльности УК-Комітету, що заапелював навіть до „звичайних, рядових скитальців", щоб осудили його. До тих самих скитальців, яких з радою душею відіслав би „на родіну", щоб там поділили долю українських селян, робітників та інтеліґенції, що мучаться й гинуть у „незалежній українській державі", яка „має право на відділення", але заразом „навіки з'єднана" з старшим братом. Залякуванням — не знати кого — російськими білоґвардійцями й польськими панами, які нібито можуть сісти на шию українського народу в разі здійснення ідеалів „українських націоналістів" намагається слуга єдиної й неділимої деспотії закрити справжнє положення „возсднаної" баґнетами України. Але даремні зусилля рабів і підніжків червоної Москви.

„Сонце йде і за собою день веде", казав Шевченко. Настане незабаром день кари й для гнобителів України. Наше завдання — по змозі прискорити цей день, використовуючи всякі сили і зв'язки для відновлення української державности.

НАЦІОНАЛЬНА ГОРДІСТЬ

(Допис із Лондону)

Той, хто знає давню школу царської Росії, може собі пригадати, як в історії російської літератури мусіли ученики знати на пам'ять частини трактату історика Карамзіна (роду татарського) про „Любов до батьківщини і національну гордість". Цей трактат, як теж історичні праці Карамзіна, вихваляють „величіє Россії", перед чим мають схилити голови всі народи, та й сам народ московський мусів стати рабом того „величія". Недарма поет Пушкін, в годині свого ліберального просвітлення, написав уїдливу епіграму на Карамзіна:

„Єво історії ізящность, простота
докажут вам без всякова
пристрастья
необходімость самовластья
і прелесті кнута"...

Ленін перед І світовою війною заперечував російський самодержавний і м п еріялізм. У своїй статті — „Про національну гордість великоросів", — Ленін висловлював свою національну гордість не царям і генералам, а тим революційним борцям, що хотіли знищити царський режим.

Але прийшов час, коли „соратник" Леніна — Сталін витяг із архівів усю „славу" царської імперії — Суворових, царя Петра І, завойовників і гнобителів народів — і звелів величати їх як „доброділів людства".

Совєтська Москва заперечує право поневолених народів СССР на свободу. В цьому з теперішнім комуністичним урядом в одному фронті йде російська різнобарвна еміґрація: для цих еміґрантів домагання неросійських народів на незалежність — це розбивання Росії на куски („расчлєнєніє")...

Недавно мав я нагоду чути промову члена парляменту Ен'юріна Бевана, бувшого міністра в соціялістичному уряді Британії. Беван був в зимі в Індії та Бурмі, бувших колоніях Британської імперії. Беван оповідав про свою подорож в цих азійських країнах і зазначив, між іншим, що переживав під час перебування в тих землях чуття „сорому і гордости". Сором за нужду в тих країнах після столітнього британського панування, а гордість за волю і незалежність, яку вкінці дано колоніям в Азії. Беван ствердив, що історичне рішення британського уряду під проводом Клемента Атлі в справі незалежности зміцнило дружні відносини між Британією і новими самостійними державами в Азії.

Коли діждемося, щоб котрийсь визначний російський політик засудив московський імперіялізм так, як це зробив Беван у відношенні до британського імперіялізму? Чи фальшива „народна гордість" не дозволяє?

П. А.

Проф. П. Банзай

ДО РОКОВИН СТАЛІНСЬКОГО НАРОДОВБИВСТВА

(3)

Але пропоновану ним допомогу, як і допомогу інших добродійних організацій та збірку переведену по ініціятиві бл. п. митрополита Шептицького, Совєти відкинули, і то не просто, а з страшним газетним галасом, що не вгавав аж до осени: „Ніякого голоду в нас нема і не було!.. Нагодуйте в першу чергу своїх безробітних!.. Ми ще вам дамо допомогу!" — і при цьому друкували тисячі „резолюцій - протестів" різних організацій та колгоспів з приводу „забріханости" і „провокацій" закордонної, буржуазної преси. А як доказ цьому — вони вміщували на сторінках газет фото знимків, де показано, як під час обідньої перерви „щасливі колгоспники і колгоспниці" танцюють під гармонію, частушки:

„Сталін бачив, Сталін знав,
Вийшло так, як він
[сказав"...

(Нотатка для історика: це фото, з вищенаведеним написом в українській мові, було вміщене в московських газетах „Правда" та „Ізвєстія"; я зберігав його, але в час берлінського „пекла" 3 лютого 1945 р. я втратив його разом з усім своїм багажем та даними багаторічного мого студіювання нашої національної трагедії 1933 р.).

VI. В рідним селі

З листів батька, братів і сестер та з інформацій щасливих втікачів, що добралися живими до Кузбасу, а мав уявлення про розмір і жахливі картини голоду та його наслідки. Але я розумів також, що інформації з мого рідного села були куди не повні, дуже стримані, з огляду на шалений терор і цензуру листів, тому я рвався полинути в Україну, щоб на власні очі побачити наслідки сталінських діянь.

Але — не міг... Не міг тому, що сибірські залізниці були воєнізовані, за кожне порушення трудової дисципліни чи невихід до праці судили так звані „Транспортнолінійні військові суди". Кожний робітник і службовець не мав на руках жадних документів, крім посвідки „військового залізничника", отже — фактично був цілковитим рабом.

Аж в березні 1934 р. я домігся відпустки і поспішив в Україну.

Те, що я побачив у моєму рідному селі, перевищувало всякі мої уявлення і припущення: враження — ніби гураганний гарматний вогонь діяв над селом. Замість забудованих і огорожених лісом чи парканом садиб, як то було три роки тому, на кожному подвір'ї стояла лише обдерта хатина. Жадної огорожі, що відділювала колись одну садибу від другої і від вулиці, не було. Майже кожний четвертий-п'ятий двір являв собою купу глинища, бо частина хат вимерлих родин були порозбирані сільрадою. Пройшовши по вулицях села, я не зустрів жадної людини. Увечорі — могильна тиша над селом, не почув навіть гавкання собак... бо їх в селі не було після голоду.

Батько розповів мені про все те, що було описано в третьому розділі, і подав дані про вимерлих: на 410 дворів таких було 134. В інших сусідніх селах відсоток був нижчий, але були й такі окремі села, як Будавка, де відсоток вимерлих сягав понад 60.

Чому — питаю батька — сільрада вдалася до розбирання хат?.. „Бо не було чим опалювати приміщення сільради, школи, молочарні, кооперації, бригадних контор тощо. Ти ж бачиш, як оголили Сулу за останні три роки!.. А солому комбайни розкидають по полю..."

Дійсно — річка Сула, колись густо вкрита вербами, вільхою та шелюгом, являла голу місцевість: хоч котись з одної сторони на другу!..

З близьких моїх рідних вимерли від голоду: три дядьки, чотири тітки і кілька кузнів та кузинок.

А як же — питаю знов батька — були переведені торік жнива, коли більшість вижившого населення лежала в той час пухлими, не здатними до праці?..

„Дуже просто: були зупинені і закриті на 2-4 тижні майже всі фабрики, заводи й шахти, а їх робітники та службовці були післані до кожного колгоспу, які й зібрали комбайнами врожай".

З дальших розмов я довідався, що задовго до жнив по всіх полях були споруджені високі вежі (вишки), на яких, з моменту початку красування хлібів, несли варту спеціяльно призначені озброєні вартові та об'їздчики-верхівці, з метою запобігти розкраданню соціялістичної „священної і неприкосновенної" власности.

Два дні мого перебування в селі здалися мені пекельною вічністю. Не було сил дивитися на заподіяну руїну і слухати оповідання моїх двох товаришів юнацтва, які виглядали, скорше, живими трупами ніж нормальними людьми.

На третій день я вирушив до потягу, а по дорозі зайшов на хутір, де мешкали два мої кузини і рідний брат.

Глянувши у вікно, я звернув увагу на товаровий потяг Бахмач-Ромодан, навантажений на плятформах возами та різним сільсько-господарським інвентарем.

Що це таке? — питаю братів.

„А то перевозять людей з Росії на місце вимерлих селян. З самої осени ми спостерігаємо ці картини. Тільки восени, поки було тепло, не тільки по залізниці, а й по шляху (Р о м о д а н івському шляху рівнобіжному до залізниці) сунули валки переселенців".

Пізня вечірня година... В хаті три мої брати і кілька сусідів. Я уважно слухаю їхні відповіді на мої питання. Раптом хтось застукав у вікно так, що аж шибки забряжчали. Вийшов один з братів і негайно повернувся.

Що там таке? — питаю.

„Гонять на бригаду, їхати в поле..."

Як так? — скрикнув я — Та надворі ж ніч і дощ!..

„Ну що ж поробиш, ми тепер кріпаки..."

Скільки було гіркої правди в словах і скривленому обличчі мого брата, що ледве стримавшись від сліз, попрощався зі мною і вийшов з хати.

На ранок я був у Києві, де на мене чекала дружина, що гостювала в своєї сестри.

В свіжому числі газети „Комуніст" (орган ЦККПбУ), прочитав погромну підвальну статтю „Усмішки глитайського блазня" — спрямовану проти Остапа Вишні...

За кілька днів я вирушив знову до Сибіру... до того проклятущого Сибіру, що глинув щорічно мільйони рабів, і який має таку потенційну силу, що міг би поглинути весь світ... все людство.

Кінець

Яків Вакуленко

УКРАЇНСЬКА ВИСОКА ПОЛІТЕХНІЧНА ШКОЛА — УТГІ НА ФОРУМІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

(Закінчення).

Починається кипуча робота по складанню підручників і скриптів для студентів - заочників.

За цю добу було написано і видано 86 нових підручників з різних галузів знання, а через Інститут пропускається більше 8,000 заочників.

Прихід большевиків до Чехословаччини в 1945 році і змушена евакуація переважної більшости педагогічного складу УТГІ до Баварії починає 3-тю добу в існуванні Української Політехніки.

Уже в жовтні 1945 року по одержанні дозволу від Американських властей на відновлення праці в Німеччині, і після нового статуту, УТГІ починає працю одночасно в 3-ох секторах: авдиторному, позаочному і науковому.

Завдяки численним кадрам української молоді, що опинилася в наслідок війни на терені Західної Німеччини, а також поважній кількості науковців-збігців з різних частин України, зокрема Східної, — праця в УТГІ відразу набірає широкого розмаху.

Уже в 1946 році функціонує 5 факультетів: Агр.-Лісовий, Інженерський, Економічний, Ветеринарийний і Фармацевтичний. Кількість студентів на них досягає до 1,200 осіб. Одночасно масово відкривалися під керівництвом УТГІ по таборах середні фахові школи і курси з охопленням до 6,000 курсантів. Крива росту підімалася до 1949 року, коли почалася масова еміграція так студентів як і професорів.

З цього часу авдиторне навчання поступово згортається, натомість посилюється праця позаочного сектора, який протягом 3-ої доби охоплює додатково (до 8,000 2-ої доби) понад 2,000 студентів і, особливо, сектора наукового: поновлюються видання „Наукових Записок УТГІ", а опісля „Наукового Бюлетеня". Поруч з тим періодично видається орган внутрішньої інформації для професорів, студентів і абсольвентів, — „Вісті УТГІ".

Посилення праці супроводжувалось поширенням і поглибленням зв'язків з науковими інституціями Німеччини, як і інших країн світу, шляхом виміни наукових видань, а також і безпосереднього контакту та одночасно викликало необхідність реорганізації наукового сектора в Науково - Дослідний Інститут при УТГІ. Отже в центрі уваги УТГІ на нинішньому етапі є розробка різноманітних наукових проблем, в першу чергу стосовно України, з метою обґрунтування підстав, виправдуючих право на існування України, як окремої держави, як одночасно і наукових проблем загального характеру.

Складність поставлених на майбутнє завдань, з одного боку, та втрата Родиною УТГІ за останній час декількох її членів високої питомої ваги — проф. Махова, проф. І. Мазепи, проф. Лисянського, проф. Комарецького, з другого, поставили руба питання (про виховання для заміни втрат) молодого доросту науковців. Перші кроки на цьому шляху уже зроблені: габілітовано 4-ох нових доцентів, що уже включилися до наукової і педагогічної праці.

В кінці доповіді зупиняється Ректор коротко на правному становищі УТГІ, підкреслюючи, що лише в Німеччині УТГІ, як Висока Політехнічна Школа, за існуючими тут законами може зберегти характер еміґраційної Української Школи, не втративши свого українського характеру.

Після річевих дискусій, що відбулися по закінченні доповіді Ректора УТГІ і перебігали на дуже високому рівні без будь-який загострень політичного забарвлення, конференцією була прийнята резолюція, в основних точках якої були стверджені такі моменти:

1. Існування єдиної незалежної Української Високої Політехнічної Школи — УТГІ на чужині, за умов окупації нашої Батьківщини та продовження визвольних змагань, є явищем позитивним і оправданим;

2. Вдержання Школи на належній висоті протягом 30-ти річного її існування було уможливлене лише через жертвенність та ентузіязм її організаторів і професури;

3. Вихованням численних кадрів української молоді, як фахівців різних техн.-господарських галузів, міжнародніми науково - технічними зв'язками через посилену науково - технічну активність та видання наукових праць, Висока Політехнічна Школа — УТГІ не тільки збагатила українські культурно - технічні надбання, а й посилила наші визвольні позиції;

4. Як найбільший цінний здобуток української еміґрації, Українська Висока Політехнічна Школа, хоч як є трудні обставини еміґраційного життя, мусить бути збережена за всяку ціну, щоб у слушний мент можна було перенести її на рідні, звільнені землі Батьківщини;

5. За сучасних умов, тільки в Німеччині, завдяки політичній ситуації і законним приписам, є одинока можливість існування Української Високої Політехнічної Школи — УТГІ, як азильної, автономної Української Школи, тоді, як в інших країнах розселення нашої еміґрації, через відсутність правних підстав, вона стратила б свій азильний, автономний український характер;

6. З огляду на зазначене, Представники українського суспільства закликають все українське громадянство до моральної і матеріяльної підтримки, єдиної нашої Високої Політехнічної Школи на чужині — в Мюнхені.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

ЛЬВІВ ВШАНОВУЄ О. М. ОСТРОВСЬКОГО

Всі міста, а навіть села, мусять вшановувати 130-річчя з дня смерти народження „великого російського драматурга О. М. Островського". Влаштовують літературні вечори, лекції, вистави та видають юого твори. „В бібліотеці філіялу Академії наук, обласній та інших бібліотеках Львова відкриті виставки, присвячені письменникові. Російський театр у Львові показав п'єсу Островського „Доходне місце", а театр ім. М. Заньковецької ставив п'єси „На людному місці", „Свої люди поквитаємось" та „Пізня любов". Островського святкують з більшою увагою, як свого Шевченка!

„ЗАКАРПАТСЬКИЙ ЧАЙ"

Кореспондент „Радянської України" (з 12 квітня) повідомляє, що Закарпаття дістало „з Грузії насіння чаю". Там вже „двадцять колгоспів мають значні, площею на 10 гектарів, чайні плянтації, які вже витримали дві зими. Торік був зібраний перший урожай чайного листу. Далі пишеться про те, що „до кінця п'ятирічки площа під культуру чаю досягне 350 гектарів". Але той кореспондент не подає, скільки то грошей коштують ті всі совєтські експерименти, і чи за ті гроші, видані на вирощування чаю, не можна було б його дешевше купити, а на Закарпатті вирощувати те, до чого не треба докладати. Але ж большевики за всяку ціну хочуть „змінити природу", і не рахуються з витратою державного гроша.

ВШАНОВУЮТЬ І 70-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ... ДЕМ'ЯНА БЄДНОГО

В цьому самому числі „РУ" Анатоль Щербак друкує довгий фейлетон про „поета-правдиста" Дем'яна Бєдного. Бєдний пробував писати вірші навіть українською мовою, щоб тим легше обдурювати українців, коли вони боролися за свою волю під час російсько української війни. Бєдний висмівав Центральну Раду, називаючи її „буржуазною та панською", та казав, що „бідний (москаль цебто) бідному поможе". Щербак пише, що „поезія Д. Бєдного відіграла велику ролю у формуванні української радянської поезії в роки війни". Але хто прочитає хоч би тільки той уривок віршилищ Бєдного, що його наводить Щербак у своїй статті, той побачить, що Бєдний направду „бєдний" поет, і від нього зовсім не потребували вчитися українські поети, що тоді стояли сто разів вище від віршомаза Дем'яна. Та Щербак мав писати про те, що „російська література відіграла велику ролю у створенні і розвитку української літератури"... і написав.

„ДЕ КУПИТИ ФОТО-ПЛІВКУ?"

„В містах і селах України є багато фотолюбителів. На жаль, не всюди вони ж можуть придбати фотоматеріяли — закріплювачі і фотоплівку.

„В місті Куп'янську, Харківської области, завжди можна купити фотоапарати „Турист" і „Комсомолець", а фотоплівки до них немає. В усіх маґазинах кажуть:

— Незабаром повинні привезти з Харкова.

Та тільки кажуть „незабаром", а фотоплівки тут ніколи не буває. Так само не можна її купити ні в Ізюмі, ні в Барвінкові, ні в інших маґазинах районів Харкова". Подібні нарікання на совєтську торгівлі часто стрічаємо на сторінках часописів, але вони не мають жадних наслідків.

„ЗА ДІЙОВУ, НАСТУПАЛЬНУ САТИРУ"

Василь Лисенко друкує довгого на двох сторінках фейлетона під повищим заголовком („Радянська Україна" з 16 квітня). В ньому він пише, що „нам потрібні радянські Гоголі і Щедріни, які б вогнем сатири випікали з життя все неґативне, прогниле, омертвіле, все те, що гальмує рух вперед". Цей фейлетон написав автор з приводу книги, що її впорядкував Ф. Маківчук, і що вийшла в видавництві „Радянський письменник" під заголовком „Сатира і гумор". В ній уміщені твори понад ста письменників, між ними автор згадує таких авторів як О. Вишня, Я. Галан, Ю. Смолич, Ю. Яновський, А. Малишко, М. Бажан і П. Козланюк. Автори цих творів висміюють Америку, Ватикан, Англію і Петлюру. Деякі ті „твори" ми вже читали раніше в окремих збірках згаданих авторів. В них немає дійсного гумору, бо автори сміються з того, що не смішне навіть тим, що мусять жити під совєтською тиранією („Плюю на папу", Я. Галана, „Долляр, долляр юбер аллес", Ю. Яновського, і т. п.). Та й сам В. Лисенко бачить, що ці сатири — це тільки небилиці совєтських письмак, без тіні гумору. „В іншому місці колишній американський президент іменується Тпруменом чи Труменом" пише автор фейлетона. „Чи досягає мети ця знахідка?", питається автор. „Ні!", відповідає він, бо „надумана гра слів позбавлена викривальної сили і політичної гостроти".

Та ще гірше мається справа з тими сатирами, що „присвячені совєтському життю", бо „твори на внутрішні теми" здебільшого дріб'язкові", вони писані „і з серцем і з перцем". Автори бояться гостро писати, та „викривати" все те „гниле", що існує в совєтському побуті, бо бояться, щоб пізніше їх самих „не викрили" та не накрили. Тому автори пишуть про „колгоспну корову, що розумніша від колгоспників", які не боролися з махінаціями свого голови. Автор хотів би, щоб сатирики „підіймалися до гнівного обурення, до бичування недоліків, до саркастичного сміху". Але тоді сатирики висміювали б саму систему совєтського панування, як це робив згадуваний ним Гоголь та Щедрін, а цього не вільно робити в Совєтах. І знову зачароване коло большевицької дійсности!

НОВІ КІНОФІЛЬМИ

15 квітня в Києві відбувся громадський перегляд нових кінофільмів: „Голос народів світу" та „Викрадення".

Документальний фільм „Голос народів світу", випущений кіностудією „Віденьфільм" і Центральною студією документальних фільмів (Москва), відображає видатну міжнародну подію минулого року — Конґрес народів на захист миру, що відбувся у Відні. Режисер фільму Ф. Кисельов, текст О. Суркова, оператори В. Сом, Ф. Коллер, Х. Фукс, Д. Каспій, А. Колошин, Ю. Монгловський та А. Хавчин.

У фільмі „Викрадення" розповідається про захоплення однією капіталістичною державою чехословацького пасажирського літака, про мужність і високий патріотизм представників чехословацького народу.

Совєтський глядач навіть у кіні не може забути про большевицьку неволю, бо й там показують йому комуністичну пропаґанду, якої повно всюди.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ВУЛИЦЯ В НЮ ЙОРКУ ПРО НАРОДНІЙ ДІМ

(Репортаж).

Вулиця — в буквальному розумінні цього слова, без найменшої образи для осіб, мешкаючих при такій-то вулиці. Дирекція Народного Дому в Ню Йорку „звербувала" понад 20 осіб, прихильних справі придбання Народного Дому, що погодились іти вулиця за вулицею, з адресами мешкаючих там українських громадян, стукати від дверей до дверей та промовляти громадянам до совісті і кишені: „Купіть шер Народного Дому!" Понад 20 збірщиків дало свою згоду, але не всі видержали в благородній постанові стати піонерами доброї справи. Ніяке піонерство не є легке ані приємне. І це не дуже легко і не дуже приємно шукати чисел по кам'яницях нюйоркського Давнтавну — дільниці найбільшого скупчення української громади в Ню Йорку, — з трудом відчитувати на табличках під поштовими скриньками, чи дійсно живе в кам'яниці такий-то громадянин і потім дряпатися по здебільша дуже стрімких, дуже поганих і дуже темних сходах. Але найбільш неприємно — дзвонити до чужих хатів, — не знати хто відчинить, чи буде це людина чемна, привітна, чи наразишся на грубість, за свою добру волю і свою безкорисну працю для громадського діла. 20 збірщиків зголосилось, всі дістали від членів Дирекції виказ вулиць і виказ адрес. Перші збірщики — „пішли у вулиці". Перші збірщики приносять звідомлення, що їх зустріло на „їх" вулицях.

„З журбою радість обнялась" — у поезії і в житті. Гарні звіти і погані. Зворушливі докази громадської зрілости і жертвенности та дивні докази еґоїзму, скупости і затверділости на арґументи, що — здавалось би — ясні, як сонце на небі. І — як уже стільки разів відомо це з літератури і знайправдивішого життя — найбільше серця і найбільшу жертвенність проявляють люди — бідні. Самі не мають, самі потребують і тому мають зрозуміння для чужої потреби. Вони знають, що збірщики не ходять за „жебраниною" для себе ані для нікого, тільки для української громади в Ню Йорку, яка мусить мати Народний Дім — не маючи його — бідує. Вони знають, що їхні гроші не підуть на марне, ані не потонуть десь у чужих кишенях чи на „адміністраційні видатки", до яких наш сірий громадянин ставиться з великим недовір'ям, як до формули, що має скрити розтратність. Збірщик пояснює: „Гроші за куплений шер — це наче Ваш вклад на книжечку до банку, — Ви можете в кожній хвилині мати ці гроші назад, а коли Народний Дім стане багатою інституцією, то Ви станете співвласником того мастку". Люди махають тільки рукою: той, хто хоче купити шер, купує його, не дивлячись на арґументи, а той, що не має громадських зацікавлень — не купує, хоч би дістав сто ґарантій на свої дрібні гроші.

419 число „Іст" 9 вулиця. Стукає збірщик. Відчиняє жінка, в хаті діти. Одного погляду досить, щоб пізнати, що в родині скупо. Чоловік — Андрій Баштевич — лежить у шпиталі, жінка має труднощі з працею через малі діти. Збірщик мнеться, йому незручно: „Бачу, Пані, що Вам дійсно трудно буде купити тепер наш шер, може пождемо, поки Ваш чоловік видужає". „О, ні, ні, мій чоловік гнівався б, як би я Вас відіслала з нічим. Народний Дім в Ню Йорку, — мій Господи, чому українці досі ще не спромоглись на свій Народний Дім в Ню Йорку!" І платить $12.50 за 1 шер, другу половину — за місяць.

Зустрічає збірщик на вулиці Давнтавну відомого громадянина, одного з тих, які дуже побивалися за купном Народного Дому в минулому та які тепер сторонять від цієї акції. „Пане..., як Вам не стидно, що стільки людей купило вже шери, що є люди, які дали по 1,000 і більше долярів і є бідні люди, які дали $25, а Ви, що маєте свій бизнес і свій дім і свою „кару", не є в нашій громаді Народного Дому!" „Я вже сказав, що я дам, але аж на самому кінці, як уже буде стояти Народний Дім і я побачу його і треба буде сплачувати морґеч!" „Ну, але за що ж ми купимо той Народній Дім, коли всі будуть казати так, як Ви, що дадуть аж „останні" і то вже на сплату морґечу?! Та як при такій „жертвенності", то не буде навіть на задаток, а не то на Дім, і ніхто нам не дасть морґечу, коли побачить, що має діло з такою громадою!" Відвернувся громадянин і швидко пішов геть.

416 „Іст" на 9 вул., Євгенія Шалай. Двоє дітей у Филаделфії у школі, ледве 1 рік, як приїхала до Злучених Держав, про чекову книжечку в банку говорить навпів злісно, навпів зі сміхом, як про ще недоступну для неї чудасію. Мусить рахуватися з кожним центом, але — без одної хвилини надуми закупила шер за $25.

На тій же 9-тій вулиці — стара самітня жінка, живе з „пенсії" $45 на місяць і з допомоги свояків. Дала $5 і перепрошувала, що не може дати тепер більше, але просила прийти знову по $5. Дирекція вписала її між тих, що напевне сплатять цілий шер!

Два українські ново-прибулі ремісники, добрі фахівці, тому роботи в них немало, і дай їм Боже! — скоро стати багатирями та відкрити фірму на 5-тій Евеню. Відповідь збірщикові неохоча: „Українці нашого бизнесу не піддержують, то й ми не спішимося з грішми на українські цілі!" — Цікавий патріотизм!

Цікавий патріотизм того дуже відомого українського громадянина, який зрештою не скупив у свому житті пожертв для української справи, а не завагався сказати збірщикові: „Мені Народного Дому не потрібно, то я нічого не дам!" Ліпше вже роблять ті, які запитують крізь двері „Гу іс дис?", а почувши „Збірщик від Народного Дому" — мовчать і дверей не відчиняють. Нема бодай іритації при розмові!

Приходять збірщики до домівки Т-ва Народний Дім на 6-й вулиці і приносять гроші та враження. Оповідають, лаються і сміються. Але всі збірщики — оптимісти. Кажуть, що на світі всетаки більше людей добрих ніж злих і більше в Ню Йорку таких, що розуміють потребу Народного Дому від тих, що їм його „не треба". І Дирикція вдячна тим піонерам та була би дуже вдячна другим українським установам, як би вони не „вербували" акуратно збірщиків Народного Дому — збірати датки також на інші цілі. Бо громадянин, що до нього приходить один збірщик і просить дати на кілька цілей, має повне право не дати ні на одну. Тимчасом іде далі збіркова акція на Народний Дім — вулиця за вулицею і йтиме так довго, аж при одній з нюйоркських вулиць стоятиме великий Дім із надписом „Український Народний Дім".

Громадянин.

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

Вісті зі СФУЖО

ЕКОНОМІЧНА АНКЕТА

Світовий Союз Матерей (М. М. М.) розписав у листопаді м. р. анкету, бажаючи зібрати дані про економічні умовини домашнього вогнища в різних країнах. СФУЖО, що є членом М. М. М. від 1950 р., розіслало анкету своїм сфедерованим організаціям. Жіночі організації живо відгукнулись і надіслали відповіді з Англії, Арґентіни, Австралії, Бельгії, Бразилії, Канади, Німеччини, Франції й Венесуелі. Відповіді дали повну картину економічних труднощів, із якими мусить боротись наша мати на новому поселенні.

Матеріял анкети опрацювала Виховна Комісія СФУЖО. Відповіді зібрано окремо для кожної країни, підкресливши її особистості. Вислід анкети предложила Виховна Комісія при СФУЖО ще в лютому ц. р. секретаріятові М. М. М. У найновішому числі „Вістей М. М. М." (Nouvelles du M. M. M.) поміщено частину цієї праці. „Вісті М. М. М." зацікавились особливо питаннями, що торкаються родинного заробітнього додатку і можливостей лікування сім'ї працівника.

Комітет відзначення роковин голоду.

Для відзначення роковин голоду створився при СФУЖО окремий комітет, що поставив собі за завдання — насвітлити страдальний шлях української жінки у цій всенародній катастрофі. Праця Комітету йтиме у кількох напрямках, а саме — збиранні матеріялів про голод, інформації власного загалу та інформації чужини.

Першим почином Комітету відзначення роковин голоду було — сформування цьогорічного Свята Матері в поклін матері - страдниці 1933 р. В тій цілі розіслано жіночим організаціям п'єсу-монтаж пера В. Шпаківської п. н. „Мамо, хлібця!". Розписано анкету серед учасниць великого штучного голоду для зібрання матеріялів про переживання жінок і матерей у тому часі. Підготовляється опис голоду, як явища большевицького режиму, для чужих жіночих організацій.

Українсьский Літературно-Мистецький Клюб
Ню Йорк, 149, 2nd Av.

Ню Йорк. — З Літературно - Мистецького Клюбу повідомляють, що в найближчу п'ятницю, дня 15-го травня, там відбудеться „Вечір Молодих Авторів". З читанням своїх творів виступлять Леся Храплива й Володимир Лисняк. Вступне слово виголосить І. Коровицький. Початок о год. 8-мій ввечорі.

УКРАЇНЕЦЬ НА З'ЇЗДІ АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЗИКІВ

Черговий з'їзд американських фізиків відбувся у Вашингтоні в днях 30 квітня — 2 травня. З'їзд показав незвичайно швидкий розвиток фізики в Америці також під кількісним оглядом: виголошено доповідей на двадцять відсотків більше, ніж на будь-якому із дотеперішних з'їздів. Одну з доповідей виголосив українець, д-р Зіновій Храпливий, проф. унів. у Ст. Луїс, представляючи в ній результат своїх дослідів з теоретичної фізики.

ЛИСТИ З АМЕРИКИ

Втікачі

Совєтський Союз стоїть перед лицем проблеми, якої він не може сховати, бо наочні докази цієї проблеми щодня бачать ввесь світ. Це — люди, що великими масами прориваються крізь Залізну заслону, на волю.

Понад 30,000 чоловіків, жінок і дітей щомісяця переходять із Східнього до Західнього Берліну. Необлічені тисячі продираються через тяжко охоронюваний кордон Східньої Німеччини, Чехословаччини та Австрії. Генрі Кабот Лодж, голова делеґації З'єдинених Держав до Об'єднаних Націй, недавно оповідав історію трьох з таких втікачів. Він оповідав, як подружжя Канторів ховались чотири дні в порожній бочці від вина в запльомбованому вагоні, що їхав з Будапешту до Швайцарії. Він оповідав про одного фармера, який з жінкою та трьома дітьми переплили річку, щоб утікти до західньої зони Австрії. І ще він розповідав про одного молодого робітника, який з жінкою і дитиною вибрався на свободу крізь лінію сторожевих псів, пройшов через мінований місцевість, продирався крізь колючі загороди...

Щодня ми читаємо в газетах історії про відважні втечі з-за залізної заслони морем, повітрям, залізницями й пішки. Не допомагає большевикам ані підсилена охорона кордонів, ані погрози репресій проти родичів, що залишаються ще там, ніщо не може спинити потоку людей, що прагнуть волі.

Цей людський рух править за найкращий доказ, що не все гаразд за залізною заслоною. Ніхто без поважної причини не покидає своєї батьківщини. Ті з нас, що самі чи їх батьки прийшли до Америки з якоїсь країни, знають, що рішення їхати до Америки базувалось на вірі. Рішення тих, що покинули свою батьківщину за залізною заслоною, напевне базувалось на їх вірі в те, що життя серед вільного світу варто того, щоб ризикувати ради нього ув'язненням чи навіть смертю.

Загальна Рада

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Підготовка маніфестації проти народовбивства.

У суботу, 2 травня ц. р. відбулися чергові сходини Ширшого Громадського Комітету під проводом Ів. Поритко. Звітували поодинокі референти з підготовки маніфестації, з яких виходить, що українські організації дуже інтензивно підготовляються до виступу в маніфестації.

З важніших справ усталено, що похід головними вулицями міста буде мати характер жалібний і релігійний та очолюватиме наше духівництво. Рішено аж до часу маніфестації відбувати стало засідання поодиноких комісій кожньої середи год. 7.30 і суботи 6 год. та ширшого Громадського Комітету в суботу год. 8 вечора.

Організуються до маніфестації і дооколичні місцевості. У минулу неділю відбулися наради в деяких громадах. Напр. у Кемдені було понад 60 громадян, від Громадського Комітету промовляв Т. Бак-Бойчук. Створено місцевий комітет, який подбас, щоби Кемден, як і ін. дооколичні громади взяв масову та зорганізовану участь у цій великій маніфестації у суботу, 23 травня ц. р. год. 4 по пол.

Учасник.

День Українського Моря.

Дуже гарне свято влаштувала українська молодь міста Филаделфії в неділю 3-го травня ц. р. з нагоди 35-тих роковин піднесення українського прапора чорноморською фльотою. А саме Відділ Об'єднання Демократичної Української Молоді в Америці влаштував у великій залі св. Володимира при Джермен-тавн Евню „День Українського Моря" із зразковою дібраною програмою у надзвичайно гарному і мистецькому виконанні.

Свято від організації ОДУМ відкрив інж. Петро Гурський, вказуючи на велике історичне значення піднесення українського державного прапора на українському Чорному морі, як теж і на виховне значення піддержання традиції святкування цієї незабутньої хвилини. Він теж із подякою звернувся до місцевої публіки, яка радо відвідує всі імпрези ОДУМ і в цей спосіб допомагає морально зростати цій молодечій організації.

Головну доповідь на Святі виголосив учасник піднесення українського прапора на кораблях на Чорному морі капітан Святослав Шрамченко. Він у коротких ядерних словах змалював історичну картину цієї події, як теж і звернув увагу на значення Чорного моря для української держави. Учасника історичної дії української фльоти у пом'ятні роки воєнних дій за українську державу прийнято довготривалими оплесками.

В концертовій програмі виступив хор імени Кошиця під батутою Сергія Шевченка. Хор виконав „Гамалію". Рецитувала цей твір дуже вдало панна Ніна Ганін. Виконання „Гамалії" хором і декляматоркою зробило теж надзвичайне враження з уваги на оформлення сцени, яка зображувала палубу корабля на тілі бурхливих хвиль моря.

Баритон відомого у Филаделфії співака Анатоля Радванського звучав дуже приємно. Йому акомпаніювала пані Лідія Бульба.

Надзвичайно прозвучав виступ другого соліста тенора А. Недільна. В його репертуарі були пісні композиторів, які залишились у підсовєтській Україні і треба було дивуватись, скільки патріотизму і любови рідної землі у цих піснях. Цей співак володіє великим голосом і надзвичайною культурою співу і його виступ був окрасою вечора.

Оваційно вітала публіка відомого бандуриста Григорія Китастого. Цей великий мистець виконав кілька пісень при бандурі, між ними теж і жартівливу. Велике враження залишила у слухачів „Дума про Отамана Петлюру", укладу цього композитора-бандуриста.

Виступив на святі теж балет ОДУМ під керівництвом М. Кресра. Танцюристи виконали з талантом морський танок „Матльот". Дібрані строї зробили картину дуже вдалою.

Закінчувала імпрезу інсценізація актора Володимира Мельника під назвою „Чорне море" у виконанні одумівців. Ця інсценізація була виведена вповні поправно і залишила мистецьке враження у глядачів. Фотепіяновий супровід спочивав у руках Зої Маркович.

Свято вшанували своєю участю представники всіх центральних установ і організацій, як УКК, ЗУАДК, ОБВУА й інших. Взяло теж участь у святі рекордове число нашої громади, віддаючи в той спосіб пошану нашій великій традиції. Організації ОДУМ треба висловиви признання за так вміле зорганізування такої виховної і потрібної імпрези. В цій організації об'єднано 83 молодих українців і українок, в тому числі около двадцять студентів високих американських шкіл. Коли дивитись на працю цієї молодої організації і її відданість ідеям українського державництва, можна бути гордим і певним, що ця молодь гідно заступить батьків. Останнє свято у Филаделфії своєю щирою безпосередністю, своїм мистецьким поземом і повним нового помислу виконанням доказує, що наша молодь живе і прагне, а це найважніше на творчому шляху.

— Пі

Ню Йорк, Н. Й.

З діяльности Відділу ООЧСУ.

На річних зборах Другого Відділу ООЧСУ в Ню Йорку, відбутих 28 лютого 1943 р. і керованих президією очолюваною дир. Т. Качалубою, здано слідуючий звіт із діяльности ООЧСУ в Ню Йорку за час 29 грудня 1951 р. по день Зборів.

Відділ ІІ-ий ООЧСУ засновано в Ню Йорку 15 червня 1946 р. і нараховує тепер 269 членів; мужі довіря та делегатури існують в Іст Медов, Асторія, Бруклин, Бронкс та Стетен Айленд. Відбуто 15 ширших сходин членства, 14 засідань управи, 5 забав, 2 Конференції та 1 Політичне Віче. Домівка міститься при 123 Друга евеню, разом із Осередком СУМА ім. ген. хор. Тараса Чупринки, Товариством б. Вояків УПА та Гол. Управою ООЧСУ. На Визвольний фонд зібрано $447.13, на залишенців в Европі 339.73 дол., на СХС $ 84.35, на ЗУАДК $41 та розпродано літератури на суму $56,25.

В справі відділу, особливу ролю відіграє жіноцтво, яке активно бере участь в жіночому житті Ню Йорку за посередництвом своєї реф. жіноцтва Дарії Степаняк, як прим. при уладженню Академії Ольги Басараб, Ольги Кобилянської, Лесі Українки, у Виставовім Комітеті, Косослідаційнім Жіночім Комітеті і т. п. Внутрі ООЧСУ жіноцтво дало свячене, чайні вечорі та ряд власних імпрез, як доповідь Ірини Повзанюк про Український жіночий рух, його розвиток та сучасний стан, Дарії Степанюк про Лесю Українку та Ольгу Басараб. Відділ є членом УКК, ЗУАДК-у, Об'єднаних Організацій Ню Йорку, які виконують ролю Філії УККА та співпрацює із: Самопомочею, Товариством придбання Укр. Нар. Дому, де закуплено 10 шерів на суму $250 та дано $50 на його адміністрацію. Відділ брав активну участь в параді Льояльности, національних святах та громадських Комітетах: Свята Державности, Шевченка, Лисенка, Листопада, 10-ліття УПА та 35-ліття Державности УНР. Взято участь в 5. Конґресі УККА, Річних Зборах ЗУАДК-у, Самопомочі, Акад. Петлюри-Коновальця, Гол. Командира УПА ген. хор. Т. Чупринки, 30 червня м. р., і т. п. Внутрі організації мґр. Ізидор Рицар, к.-о. реф. разом із головою дир. Мик. Комарницьким вів суспільно-політичну діяльність засобом доповідей, як теж чотирма Живими Газетами, де виступали Мик. Комарницький, Ізидор Рицар, ред. Яросл. Курдидик — військова тематека, д-р Яр. Гриневич — польська тематика, мґр. Ів. Базаркович — огляд світових подій, ред. Давиденко — російський відтинок, ред. Коровицький — рапортажі, проф. Мир. Заклинський — УСС-и, д-р Процик — конференція психологічної війни у Вашингтоні, З. Осінчук — Спорт, д-р О. Соколишин — огляд українського життя, І. Білинський про ООЧСУ та УККА, і т. п. У відділі помер 29. XII. 1951 р. Мих. Гудима. Для публічної Бібліотеки подаровано ряд англ. та укр. книжок про укр. виз. боротьбу. При відділі існує 320-томова бібліотека та майже вся українська преса.

Збори обрали на голову по раз третій дир. Мик. Комарницького, а на референтів: Мик. Твердовський, заст., Мих. Фурда та Ілля Шевчук, секретарі, Ст. Чума, організ., Дарія Степаняк, реф. Жіноцтва, мґр. Ів. Хамуляк, культ. освіт. реф., Яр. Гуменюк, імпрезовий, Мик. Кузик, фін., д-р о. Соколишин, інформація та зв'язки, Вас. Наум, бібліотекар, Вас. Магаль, господар та кольпортер літератури, члени: Яр. Воловодюк, Павло Поліщук, Алла Давиденко; контрольна Комісія: Мик. Ривак, мґр. Із. Рицар, праф. Ів. Юрчинко. Після обговорення пляну дальшої праці збори закрито.

О. С.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БОФАЛО, Н. Й. — Бр. св. о. Николая, від. 127 повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 17. травня, в церковній залі, зараз по співаній Службі Божій. Рівнож урядники полагоджують справи в четверту неділю зараз по спів. Сл. Божій в церковній залі при Філмор і Онейда вул. Просимо всіх членів платити вкладки кожного місяця. Також пригадуємо членам, щоби приєднували нових членів до нашого відділу. — Ілія Вула, предс.; П. Володка, фін. секр., М. Левицький, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА — Відділ 397 повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу від год. 7-8 вечером 16. травня і в неділю, 17. від 12-2 год. під ч. 847 Н. Френклин вул. Просимо всіх довгуючих вирівняти залеглості. Також пригадуємо про дар на Союзівку, хто ще не зложив, повинен це зробити. Прогулька на Союзівку відбудеться 4. липня. Просимо зголошуватись у секретаря. — О. Штогрин, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Сестр. Благовіщення, від. 125 повідомляє членів, що збори відбудуться в понеділок, 18. травня, о год. 8. вечером в Союзовім Домі при 847 N. Western Ave. Проситься членів прийти на означений час. — Іванка Подола, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ від. 371 У. Н. Союзу відбудуться в п'ятницю, 15. травня (мая), в год. 8. вечером, в Січовій залі при 18th Avenue Newark, N. J. Просимо членів приносити свої вкладки на збори відділу. — І. Тарновський, предс.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Тов. А. Бончевського, віддл 10, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 17. травня, зараз по Службі Божій в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прийти на збори, довгуючих проситься вирівняти свої залеглости, в противнім разі будуть суспендовані. — М. Хома, предс.; В. Глива, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 117 відділу, Тов. Запорожська Січ відбудуться в суботу, 16. травня, в год. 8. веч., при 33 Е. 7. вул., ІІ. поверх. Просимо членів явитися точно. — С. Кучма, предс.; М. Корчинський, кас.; В. Калина, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. Т. Шевченка, від. 252 відбудуться в неділю, 17. травня, о год. 12. в полудне у залі при 2250 В. Кортез вул. Проситься членів прийти. — Когут, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Иосафата, від. 217 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. травня, в год. 2. по полудні, в парафіяльній залі під ч. 305 Гудсон вул. Приявність всіх членів конечна, бо маємо багато важних справ до вирішення. Довгуючих членів проситься прийти на збори і вирівняти свої залеглості. Пригадується членам, хто не зложив ще свого датку на Союзівку проситься зложити на зборах. Також проситься приєднувати нових членів. — В. Колданський, предс.; І. Деркач, кас.; А. Іванів, фін. секр.; Г. Вулавинець, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 170 повідомляє, що збори відбудуться у неділю, 17. травня ввечорі в У. Н. Домі 183 Fleet St. Звертаємо увагу членам, які платять річно або піврічно, щоб приходили на збори і вирівнювали свої вкладки в противнім разі будуть суспендовані бо відділ не може за них платити. Є ще багато важних відділових справ до полагодження, тому присутність членів обов'язкова. — І. Грабар, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Збори Бр. св. о. Николая від. 106 відбудуться в неділю, 17. травня, в Домі відділів УНСоюзу, 843 N. Western Ave., о год. 12. вполудне. Проситься членів прибути і заплатити свою належитість. Довгуючі члени якщо не прийдуть і не вирівняють залеглості будуть виключені з членства. — Н. Гуль, заст. предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Народного Дому, від. 316 відбудуться в четвер, 14. травня, о год. 8. веч., в Укр. Нар. Домі при 831 Joseph Ave. Проситься всіх членів прийти на ці збори, де почуєте ширше справоздання Дирекції про відновлення Товариського дому. Довгуючих членів проситься вирівняти свою залегліcть.—Н. Магомет, предс.; В. Гавриляк, фін. секр.; В. Турянський, рек. секр.; В. Гнатків, кас.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. о. Николая від. 5 відбудуться в неділю, 17. травня, в год. 2. по полудні в залі У. Д. Гор. Клюбу, 26-06 — 31 вул. Просимо всіх своїх членів і членниць прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівняти свій залеглий довг.. — М. Ливицький, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Варнич, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. І. Франка, від. 83 повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 16. травня, о год. 7. ввечорі, в домі У. А. Горожан, 847 Норт Френклін вул. Пригадується членам що в літньому часі починаючи від травня до вересня (5 місяців) збори відбуватимуться в суботу. Проситься притримуватись установи. — С. Чорномаз, секр.

CLEVELAND, O. — St. Mary's Lodge No. 112 will hold their monthly meeting on May 17, at St. Peter and Paul church hall after the 3rd and 4th Mass. We wish all members to be present particularly those in arears in dues. — Ann M. Cooper Sec.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. о. Николая від. 369 повідомляє що місячні збори відбудуться в неділю, 17. травня, точно о год. 4. по полудні, в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівняти свої вкладки. — Уряд відділу.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. травня по великій Службі Божій в церковній залі, 526 Вест Рейн Евеню, в год. 12:15. Проситься всіх членів прийти на час, бо будуть важні справи до полагодження, як також вирівняти свої довги. — С. Нановський, предс.; І. Кравець, секр-кас.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в середу, 13 травня, в год. 7.30 ввечорі, в залі У. Н. Дому при Фліт вул. Кожний член обов'язаний прийти і заплатити свої вкладки. Хто не може бути присутнім, хай передасть свою вкладку знайомим до заплачення. Звертається увагу довгуючим членам, щоб вирівняли свої вкладки як теж за балеві тікети. Після ухвали мин. річних зборів, товариство не буде за ніколи платити, тому не відкладайте на пізніше плачення вкладок, бо є досить хорих членів, котрим треба виплачувати запомогу хорих, як теж посмертне. Хто не вирівняє свого довгу на цих зборах, буде суспендований. — В. Кушнір, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. о. Николая, від. 175 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. травня, о год. 1. по полудні, в У. Н. Домі, 4656 Мартін-Міш. Просимо членів і членниць прийти на час. Присутність кожного члена обов'язкова. — С. Пелех, предс.; В. Вілінський, кас.; П. Павлик, рек. секр.; В. Вартош, фін. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Бр. св. І. Хрестителя, від. 270 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. травня, о год. 3. по пол. в Укр. Нар. Домі. Проситься членів прибути на збори до обговорення приєднування більше нових членів до УНСоюзу. — Т. Гіль, предс.; М. Баран, фін. секр.-кас.; В. Вутковський, рек. секр.

ALIQUIPPA, PA. — St. Nicholas Society Branch 120 will hold its Monthly meeting on Sunday, May 17, at 7 P.M. All previous meetings were held at 2:30 P.M. — but at the request of the members the 7 P.M. starting time will be held. — W. Reft, Sec.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Посмертна Згадка

ІВАН ЧОРНІЙ, довголітній член Бр. св. Петра і Павла відділ 220 УНСоюзу в Шікаґо, помер по довгій недузі 19. квітня 1953 р., в 57. році життя. Покійний походив зі села Лисківці, пов. Перемишль, до УНС вступив 30. листопада 1921 р. Полишив в смутку дружину Марію, 3 синів: Володимира, Мирослава, Едварда, 3 невістки, 5 внуків. Похорон відбувся 22. квітня з похоронного заведення до укр. кат. церкви Рожд. Бож. Матері при участі Родини, Знайомих та Членів УНС. Тлінні останки поховано на кат. цвинтарі Воскресення. Нехай чужа земля буде йому пером. — В. Й. П.!

Г. Гарасим, секр.

ТАРЗАН, ч. 3067. Решітки

„Ходи із Нкімою, Тарзане", схвильовано щебетала маленька мавпа мовою мавп. „Ходи і подивися, що Нкіма знайшла!"

Тарзан пішов за маленькою мавпою над близький берег річки, де, частинно прикрита листям, що низько звисало, була зачеплена між коріння дерев людина „у відставці".

„Ранена біла людина", міркував Тарзан. „Людина „у відставці" була викинена на мілину і Джімля-крокодил витягнув її та жер".